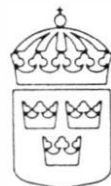

Motion till riksdagen

1987/88:Jo23

av Alf Svensson (c)

med anledning av prop. 1987/88:85
om miljöpolitiken inför 1990-talet

Mot.
1987/88
Jo23

Inledning

I föreliggande motion presenteras kds syn på regeringens miljöpolitiska proposition. I flera motioner under riksdagens allmänna motionstid i januari 1988 redovisades en mängd ställningstaganden och förslag för en bättre miljöpolitik.

Under en lång tid har riksdagens majoritet avvisat i stort sett alla förslag i syfte att minska miljöförstöringen. Detta har gjorts med hänvisning till den väntade regeringspropositionen. När nu propositionen föreligger kan man konstatera att den till omfånget är imponerande, men innehållsmässigt finns mycket övrigt att önska. På många områden saknas fortfarande förslag från regeringens sida. Propositionen innehåller många målsättningar som i sig kan diskuteras, men allvarligast är ändå bristen på konkreta åtgärdsförslag för att uppnå de i flera fall försiktiga målsättningarna.

Utgångspunkter för kristdemokraternas miljöpolitik

Det allvarligaste hotet mot mänskligheten är vid sidan av kärnvapenhotet den tilltagande miljöförstöringen. En av mänsklighetens viktigaste uppgifter är för närvarande att återställa balansen i naturen. Medvetenheten om den förödelse som människan åstadkommit och åstadkommer har på senare år ökat kraftigt. I takt med detta har också förståelsen för och viljan till aktiva insatser för miljön ökat.

Kds har under många år arbetat för att bilda opinion och presentera förslag till miljöförbättringar. Kds engagemang för miljöfrågorna grundar sig på en av grundtankarna i den kristdemokratiska ideologin, förvaltarskapstanken.

Förvaltarskapstanken betonar människans ansvar för sitt liv och för sin arbetsuppgift, för medmänniskorna och för naturen. Den ger det perspektiv som krävs för en ödmjuk politik i harmoni med hela livsmiljön och med omtanke om kommande generationers livsförhållanden. Förvaltarskapstanken innebär att miljö och naturresurser inte får exploateras i egoistiskt syfte utan skall förvaltas för det gemensamma bästa. Skador på miljön måste förhindras och redan drabbade miljöområden i största möjliga utsträckning återställas.

I propositionen förutskickas att en av många efterlyst samlad översyn av naturvårdslagen skall ske. Detta är något som kds ställer sig bakom. Den nuvarande naturvårdslagen är i vissa avseenden otidsenlig och därmed i behov av en översyn.

I människans förvaltaransvar ligger att trygga framtiden för alla växt- och djurarter. Gifter och föroreningar tillsammans med till synes oskyldiga förändringar av miljöbetingelserna utgör i dag ett allvarligt hot mot många växter och djur. Till det positiva i propositionen hör förslaget om att naturvårdsverket snarast skall utarbeta ett handlingsprogram för vård av hotade växt- och djurarter.

Vad beträffar förslaget om att pröva nya finansieringskällor för förvaltningen av naturvårdsobjekt, t. ex. sponsring och uttagande av avgifter för service inom eller i anslutning till olika objekt, har kds inget att invända så länge det grundläggande ansvaret åligger kommunerna och staten.

Den s. k. fjällnära skogen berörs mycket summariskt i propositionen. Den fjällnära skogen har ett naturvärde som vida överstiger värdet på dess virke. I den fjällnära skogen finns växt- och djurarter som svårligen kan bevaras utan en levande fjällbarrskog. Barrskogsbältet längs den svenska fjällkedjan är ett av få områden i Europa med orörd natur och stora områden som ännu är oexploaterade. Kds anser därför att det finns anledning att upprätta en naturvårdsgräns för de allra känsligaste delarna av den fjällnära skogen. Innanför denna gräns skall större kalhyggen, plöjning, dikning, skogsbilvägar och främmande trädslag förbjudas.

Luftföroreningar och försurning

Svaveldioxid

Försurande luftföroreningar med efterföljande skador på skogar och sjöar tillhör de allvarliga miljöskador som först upptäcktes. Under flera år koncentrerades samhällets ansträngningar på att med hjälp av kalkning åtgärda symtomen i stället för att åtgärda det verkliga problemet – svaveldioxidutsläppen. När åtgärder väl vidtogs kunde resultaten i form av snabbt minskade utsläpp utläsas. Under tiden från 1970 till 1980 resulterade åtgärder mot svaveldioxidutsläppen i en kraftig minskning. Minskningen innebar en halvering av utsläppen. Under år 1980 till 1995 beräknas, med oförändrade miljökrav, minskningen bli 65%.

Det är angeläget att påtala att de svenska utsläppen svarar för det största enskilda bidraget till svavelnedfallet över Sverige. I debatten framstår det ibland som om de svenska problemen skulle vara lösta och att det är utsläppen från andra länder som utgör de enda problemen. Det förtjänar också att påpekas att av de svenska svavelutsläppen beräknas två tredjedelar hamna utanför vårt lands gränser.

I regeringens proposition heter det att "luftföroreningsutsläppen bör reduceras i den utsträckning som fordras för att skydda människors hälsa och

minska nedfallet till den nivå miljön tål."

Samtidigt heter det: "Innan ställning tas till skärpta nationella målsättningar bör kostnader och andra effekter av nödvändiga åtgärder studeras."

Eftersom det torde stå klart att den minskning av svavelutsläppen som kommer att ske med oförändrade miljökrav inte är tillräcklig "för att skydda människors hälsa och minska nedfallet till den nivå miljön tål" borde regeringen nu ha föreslagit ytterligare åtgärder utan att avvakta ytterligare.

Kds föreslår att målsättningen för reducering av svavelutsläppen under tiden 1980–1995 skall vara 80–90%. Detta är i dag möjligt att uppnå genom att nyttja bästa kända tillgängliga teknik och skulle medföra en utsläppsminskning till en nivå som miljön tål.

Kväveoxider

Sedan mitten av 1950-talet har utsläppen av kväveoxider nästan trefaldigats i Sverige. Huvudorsaken till detta är utvecklingen på biltrafikområdet.

Den målsättning som propositionen föreslår för kväveoxidutsläppen är en reduktion med ca 30% under perioden 1980–1995. Enbart genom fattade beslut, bl. a. beslutet om katalytisk avgasrening för personbilar från 1989 års modell, beräknas kväveoxidutsläppen minska med ca 20%. Enligt Transportrådets och energiverkets prognoser väntas kväveoxidutsläppen öka igen en bit in på 2000-talet om inga ytterligare åtgärder vidtas.

Till de åtgärder som krävs för att minska kväveoxidutsläppen hör rejäla satsningar på kollektivtrafiken, framför allt på järnvägstrafikens område. De kollektiva trafikmedlen måste utvecklas till attraktiva alternativ. Kds syn på trafikpolitiken utvecklas närmare i en motion med anledning av regeringens trafikpolitiska proposition.

I storstäder kan bilturar i kombination med byggande av infartsterminaler, varifrån buss eller annat kollektivt trafikmedel med täta turer går mot centrum, bidra till att fler människor väljer kollektivtrafiken framför egen personbil.

Kds förordar att målsättningen 50% reduktion av kväveoxidutsläppen fastställs för perioden 1980–1995. Detta kan uppnås genom att den maximala hastigheten på våra vägar begränsas till 100 km/tim, genom åtgärder mot lastbils- och busstrafiken samt genom att stimulansåtgärder vidtas för att förse den äldre bilparken med katalytisk avgasrening.

Riksdagen beslutade 1986 om skärpta avgasreningskrav för personbilar från 1989 års modell. Staten stimulerade fram till årsskiftet 1987-88 inköp av personbilar som var försedda med katalytisk avgasrening genom att bilaccisen var 6 000 kr. lägre än för motsvarande bil utan sådan reningsteknik. Effekten av denna "skatterabatt" var mycket positiv ur miljösynpunkt. Andelen försålda nya personbilar med katalytisk avgasrening uppgick 1987 till ca 45% och under december månad till ca 74%.

Från kristdemokratiskt håll föreslogs redan 1982 obligatorisk katalytisk avgasrening för personbilar. Att riksdagen fattade ett sådant beslut 1986 var självfallet positivt, men genom att beslutet dröjde så många år kommer inte bilismens samlade utsläpp att avsevärt minska förrän långt in på 2000-talet.

Mot. 1987/88
Jo23

om inga ytterligare åtgärder vidtas.

I vårt land finns ca 700 000 bilar som går att köra på blyfri bensin men som inte har katalytisk avgasrening. För att minska utsläppen av kolväten och koloxid måste åtgärder skyndsamt vidtas mot dessa bilar. Genom eftermontering av katalysatorer kan utsläppen minska med 80%. En katalytisk avgasrenare renar avgaserna och ersätter den traditionella ljuddämparen och håller dessutom betydligt längre än en vanlig ljuddämpare.

På ett liknande sätt som inköp av nya bilar med katalysatorer stimulerades borde en "belöning" ges till bilägare som eftermonterat katalysatorer på sina personbilar. Detta skulle kunna ske genom att de befrias från bilskatt under förslagsvis två år – eller erhåller ett motsvarande bidrag. För en bil i mellanklassen rör sig bilskatten omkring 700–800 kr. per år. Eftersom det kan beräknas att kostnaden för att förse personbil med katalytisk avgasrening uppgår till ca 2 000 kr. när tillverkningsvolymen kraftigt ökar, skulle en skatterabatt enligt ovanstående innebära en rejäl stimulans vars effekter kommer alla till del genom en bättre miljö.

I propositionen föreslås att skärpta avgaskrav bör införas obligatoriskt för lätta lastbilar och bussar fr. o. m. 1992 års modeller och fr. o. m. 1994 för tunga lastbilar och bussar.

Kds ser det som angeläget att utvecklingen på detta område påskyndas ytterligare och föreslår att de skärpta avgaskraven skall gälla för lätta lastbilar och bussar från 1990 års modeller och från 1992 års modeller för tunga lastbilar och bussar. De 450 milj. kr. som föreslås utgå som stimulanser för tidigare anskaffning av fordon som uppfyller de skärpta avgaskraven kan därför användas till andra ändamål på miljöområdet.

Kolväten

Kolväten är en grupp ämnen vars miljö- och hälsoeffekter fortfarande delvis är okända. Omkring vissa klorerade och fluorerade kolväten, speciellt då CFC (freoner), har debatten under senare tid varit intensiv. I propositionen finns förslag rörande CFC som behandlas nedan.

Tillsammans med koldioxid medverkar klorerade och fluorerade kolväten samt metan till den s.k. drivhuseffekten. Vidare minskar kolvätena ozonhalterna i de högre luftlagren, vilket gör att solens ultravioletta strålar lättare tränger ner till jordytan, något som bl. a. leder till förhöjd hudcancerfrekvens.

Kolväten kan också vid en process oxideras till koldioxid och vattenånga men även under inverkan av solljus ge upphov till fotokemiska oxidanter som ozon. Dessa oxidanter är skadliga för växter och kan vid höga halter bli direkt hälsofarliga.

Trafiken, användningen av lösningsmedel och förbränning är de viktigaste utsläppskällorna för kolväten. Enligt propositionen svarar trafiken ensam för ca 50% av utsläppen av kolväten. Beslutet om införande av katalytisk avgasrening kommer att leda till minskningar av biltrafikens andel av kolväteutsläppen.

Kolväteutsläppen beräknas minska med 150000 ton, eller ungefär 30%, från år 1985 till år 1995. Framst sker detta genom de skärpta avgasreningskraven för personbilar. Vidare beräknas det ske genom åtgärder i samband med prövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen av olika industrianläggningar, bl. a. verkstadsindustri, kemisk och grafisk industri. Till år 2010 beräknas utsläppen halveras i jämförelse med 1985 års nivå.

Ett par uppmärksammade beslut under senare tid har, i motsats till den restriktiva linje för tillståndsgivning för kolväteutsläpp som propositionen förordar, medgivit minst sagt generösa utsläpp. Det gäller Volvos etablering i Uddevalla och Saabs etablering på Kockumsområdet i Malmö. Liknande tillstånd måste framdeles undvikas för att de nu annonserade riktlinjerna skall upplevas trovärdiga.

Kds föreslår att målsättningen för reduktionen av kolväteutsläpp skall fastställas till 50% för tiden mellan år 1985 till år 1995. Med denna inriktning kommer kolväteutsläppen att successivt fortsätta att minska in på 2000-talet.

Till utsläpp som med hjälp av befintlig teknik förhållandevis enkelt kan åtgärdas hör de som uppkommer i samband med bensinhantering. I propositionen heter det att naturvårdsverket utarbetar allmänna råd beträffande hantering och distribution av bensin. Från kds sida kan vi inte se några vägande skäl för att inte omedelbart lagstifta i frågan.

För att eliminera kolväteutsläpp från bensinhanteringen används en teknik i två steg – dels vid leverans av bensin från tankbil till bensinstationens jordcistern, dels vid tankning av bil.

Vid leverans till en bensinstation fyller tankbilen den underjordiska tanken samtidigt som bensinångor i cisternen pressas ur och sugs in i tankbilen. Efter avslutad påfyllning körs ångorna till en återvinningsanläggning där ångorna omvandlas till bensin igen. Vid tankning av bil sker återföringen genom att bensinen strömmar från cisternen till bilens tank. Bensinen pressar ut bensinångorna från tanken och en vakuumpump suger dessa tillbaka till cisternen. För detta krävs en muff: en tätslutande bälghformad gummi-krage som är monterad vid tankpistolens mynning. Vid tankning fångar muffen upp bensinångorna som tränger upp i bensinröret och via en särskild returslang (inne i bränsleslangen) förs bensinångorna till jordcisternen.

I USA är systemet med återföring och återvinning lagstadgat i staterna Washington och Californien. Bara i Californien fanns i januari 1987 14 000 stationer med detta system. Systemet kan således sägas vara väl utprovat. Kds har i samband med allmänna motionstiden presenterat förslag om lagstiftning som gör det obligatoriskt att vid besiktning eller nybyggnation av bensinanläggning införa den ovan beskrivna tekniken.

Det ovan relaterade förslaget om stimulanser för eftermontering av katalytisk avgasrening på det äldre bilbeståndet är ett annat kristdemokratiskt förslag ägnat att minska utsläppen av kolväten.

I havet kan man spåra långtgående förändringar på grund av den mänskliga aktiviteten. Minskningen av gråsäl i Östersjön från flera hundratusen i början av 1900-talet till endast några tusen i dag är exempel på vad aktiviteten med persistenta gifter kan betyda. Andra djurarter som drabbas hårt är havsörn, tumlare och utter. Samtliga dessa djur lever av fisk.

En del av de industriella avfallsprodukter som släpps ut innehåller metaller, klorerade organiska ämnen, olja och oljeprodukter. Det finns mängder av sådana ämnen i havet, och det är oklart om vilken påverkan de har på miljön.

När det gäller utsläppen av stabila organiska ämnen från massaindustrin är det angeläget att dessa omedelbart minskar. Varje år släpper svenska skogsindustrin ut 150 000 ton klorerad organisk substans i vattnen i samband med klorblekning. Därför krävs åtgärder främst för att komma till rätta med utsläppen från massaindustrin.

Kraven på massaindustrin föreslås i propositionen vara att åtgärder för att minska utsläppen av organiska klorföreningar bör ha påbörjats vid samtliga fabriker före utgången av år 1992. Enligt propositionens förslag skall målet vara att på sikt i stort sett eliminera utsläppen av klorerat organiskt material.

Kds anser att den av regeringen anvisade takten är alltför låg och anser att utsläpp av klorföreningar från massaindustrin i princip inte bör tillåtas efter 1995. Detta är möjligt genom användande av alternativa blekningsmetoder eller slutna blekningsprocesser. Åtgärder skall ha påbörjats år 1990.

Till tidigare kända problem i havsmiljön har under 1980-talet uppträtt massdöd av vissa bottenlevande djur. Här är det fråga om tidvis allvarlig syrebrist som anses bero på övergödning av vatten. Denna övergödning är bl. a. ett resultat av växtnärläckage från jordbruket. Kds har genom riksdagsmotioner redovisat hur man genom en ändrad inriktning av jordbruket kraftigt kan minska dessa läckage. Bl. a. föreslås stegvis höjda avgifter på bekämpningsmedel och konstgödsel. Dessa avgifter skall, enligt förslaget, behållas inom jordbrukssektorn och användas till uppbyggnaden av ett miljövänligt jordbruk.

Skydd för ozon

Sedan flera år tillbaka är det känt att vår miljö påverkas av utsläppen av fullständigt hallogenerade klorfluorkarboner (CFC). CFC, som i Sverige kallas freoner, bidrar till den s. k. drivhuseffekten och bryter ned atmosfärens ozonskikt som skyddar från solens ultravioletta strålning, något som leder till en ökad hudcancerfrekvens.

År 1979 förbjöds användningen av freoner, i stort sett, som drivgas i sprayflaskor. Det medförde i runda tal en halvering av freonanvändningen i Sverige. I dag är den årliga användningen knappt 5 000 ton. Användningsområdet för freoner är omfattande. Det sträcker sig från värmepumpar, kylanläggningar, skumplast, isoleringsmaterial och förpackningar.

Genom att freonerna så påtagligt uppmärksammats i massmedia och den allmänna debatten har de företag som använder freoner i produktionen satts under en stark press för att vidta åtgärder. Flera exempel finns också på hur företag på mycket kort tid lyckats begränsa freonanvändningen kraftigt eller rent av helt stoppa användningen.

De mest radikala och kraftfulla förslagen som redovisas i propositionen rör just freonanvändningen. Regeringen föreslår att den svenska användningen av CFC på drygt två år skall halveras. Till utgången av år 1994 skall användningen vara helt avvecklad.

Kds delar regeringens överväganden och ställer sig bakom de föreslagna åtgärderna.

Miljöskador m. m.

I den miljöpolitiska propositionen föreslås en obligatorisk kollektiv s. k. miljöskadeförsäkring, avsedd att användas för att betala ersättning för skador på personer eller egendom i de fall där den för skadan ansvarige inte kan betala skadestånd, om rätten att kräva skadestånd är preskriberad eller om det inte går att fastställa vem som är ansvarig för skadan. Denna modell överensstämmer väl med den som kristdemokraterna under många år förordat men då betecknat som en miljöfond.

Kristdemokraterna förordar utöver detta sedan flera år tillbaka ett försäkringssystem för att ersätta skadelidande för skador uppkomna av miljöfarlig verksamhet. Denna försäkring skulle vara obligatorisk för alla företag som bedriver miljöfarlig verksamhet och tecknas på kommersiella grunder. En sådan försäkring skulle grundas på sedvanliga bedömningar av riskerna för verksamheten. Ett företag med dåliga skyddsanordningar och en relativt farligare verksamhet tvingas då teckna en försäkring med högre premier än företag med bättre skyddsanordningar och mindre farlig verksamhet. En hög försäkringspremie bidrar till att stimulera till övergång till en mindre miljöfarlig teknik. Denna modell skulle innebära ett verkligt incitament för miljöförbättringar.

Vissa övriga frågor

Kemikalier

Under senare år har användningen av kemikalier ökat kraftigt. Enligt propositionen torde antalet kemiska ämnen i Sverige "röra sig mellan 10-20000". Denna formulering vittnar om den osäkerhet som för närvarande råder om de kemiska ämnena. Kds anser att för naturen främmande ämnen som inte bryts ned inom rimlig tid bör förbjudas. Bland mängden av kemiska ämnen torde det vara en inte oväsentlig andel som är att betrakta som sådana. Det finns ett flertal ämnen vars långsiktiga verkningar inte är kända eftersom den dokumentation som nu föreskrivs för nya ämnen saknas.

Kemikalieinspektionen bör tillförsäkras resurser som möjliggör en systematisk genomgång och prövning av de befintliga kemiska ämnena. Ämnen som inte uppfyller de föreslagna kraven bör förbjudas.

Det är angeläget att kommunernas energiplaner utformas så att energisparande åtgärder vidtas och att sortering av avfall prioriteras för befintliga anläggningar. Avfallshanteringen måste inriktas på källsortering, återvinning och kompostering av det organiska avfallet.

Kds har tidigare krävt att regeringen för riksdagen bör redovisa ett förslag till åtgärdsprogram för källsortering av hushållsavfall. På det sättet skulle papper, glas, metaller, plast och textilavfall kunna återvinnas. Hos allmänheten finns i dag en vilja att medverka till hushållning. Kommunerna måste ta ett större ansvar för återvinningsarbetet. I dag finns det kommuner som begränsar sin återvinning till endast pappersinsamling.

På senare år har ett stort antal kommuner övergått från traditionell deponering på tipp till att bränna sina sopor. Genom detta vill man både klara av de växande avfallsbergen och ta vara på avfallens energiinnehåll för fjärrvärmeproduktion. Förbränning av osorterade sopor är en otillfredsställande metod. Inte minst förekomsten av dioxiner i rökgaser är alarmerande. Vid sopförbränning frigörs stora mängder tungmetaller, stoft, organiska ämnen m. m. Mängden tungmetaller som på detta sätt släpps ut kan vara upp till hundra gånger större än vid förbränning av den sämsta sorteringen kol, räknat per viktenhet, och räknat per energienhet upp till tusen gånger större.

Problemen med sopförbränning visar med all önskvärd tydlighet att avfallshanteringen måste inriktas på källsortering och återvinning.

Pantsystem för batterier

Vissa batterier är att betrakta som direkt miljöfarliga. De innehåller kvicksilver, kadmium och andra liknande ämnen. Riksdagen har antagit ett åtgärdsprogram för miljöfarliga batterier där det bl. a. ingår insamling av batterier, övergång till mindre farliga batterier, märkning och en informationskampanj. Fr. o. m. den 1 januari 1989 skall miljöfarliga batterier vara försedda med en särskild symbol. Naturvårdsverket studerar för närvarande ett pantsystem för miljöfarliga batterier.

Kds kan inte se någon anledning för riksdagen att dröja med ett beslut om att införa ett särskilt pantsystem för miljöfarliga batterier. Genom ett sådant skapas ekonomiska incitament för en framgångsrik återvinning av batterierna. Ett pantsystem skulle med fördel kunna införas samtidigt som märkningen av miljöfarliga batterier introduceras, dvs. den 1 januari 1989.

Även gamla bilbatterier utgör ett växande miljöproblem. Varje år säljs ca 1,2 miljoner batterier. Ca en tredjedel av batterierna återvinns inte. En del batterier hamnar på deponeringsanläggningar, andra i förbränningsanläggningar medan andra "försvinner på vägen". Eftersom varje bil- eller båt-batteri innehåller 12–15 kg bly och ca 2 kg svavelsyra är det angeläget att batterierna insamlas och återvinns. Även på detta område borde ett pantsystem kunna införas från den 1 januari 1989. Panten bör vara i storleksordningen 20–25 kr. för att vara effektiv.

Beträffande svavelnedfallet i Sverige är det fortfarande de inhemska utsläppen som svarar för den största delen, men i takt med att dessa utsläpp beräknas minska kommer andra länders utsläpp att få en relativt sett större betydelse. Vid mitten av 1990-talet beräknas t. ex. Polen och Tyska demokratiska republiken (DDR) vardera att bidra med ungefär lika mycket som de inhemska utsläppen svarar för. Andra länder som svarar för en stor sva-velexport till Sverige är Sovjetunionen, Västtyskland och Storbritannien. Enligt uppgifter i propositionen är bidraget från utlandet ca 90% i vårt lands mest utsatta delar.

När det gäller Polen borde ett tekniskt-ekonomiskt samarbete kunna påskynda en positiv utveckling. Sverige skulle kunna erbjuda lån med fördelaktiga amorterings- och räntevillkor för satsningar som reducerar svavel-dioxidutsläppen. Svensk reningsteknik skulle generera bättre miljö och nya arbetstillfällen i såväl Sverige som Polen. Kds har i sin ekonomisk-politiska motion anvisat 200 milj. kr. i detta syfte.

Propositionen innehåller förslag om inrättande av ett internationellt institut för att främja teknik för en miljöanpassad och varaktigt hållbar ekonomisk utveckling. Kds stöder förslaget.

Miljöskyddets regelsystem och organisation

Länsstyrelsernas resurser

Länsstyrelsernas naturvårdsenheter lider av en akut brist på resurser. Detta leder till att länsstyrelsernas tillsyn avseende miljöfarlig verksamhet blir lidande. Situationen är i dag så allvarlig att en stor del av de miljöfarliga verksamheterna drivs utan tillsyn eller kontroll. Många länsstyrelser har inte ens personalresurser för att kunna sammanställa sina ibland alarmerande uppgifter och göra dem tillgängliga för beslutsfattarna. Detta är synnerligen allvarligt, eftersom det innebär att miljölagstiftningen delvis sätts ur spel på grund av att kontroll och tillsyn omöjliggörs.

Kristdemokraterna har via motioner och andra riksdagsageranden under en lång tid arbetat för att aktualisera frågan om länsstyrelsernas bristande resurser. Som exempel kan nämnas att kds i sitt budgetförslag för 1987/88 krävde ytterligare 30 milj. kr. till länsstyrelsernas naturvårdsenheter. Detta skulle innebära i genomsnitt tre nya handläggare per naturvårdsenhet. Kravet avsågs av riksdagen.

Att föreliggande proposition innehåller förslag om ytterligare resurser är positivt, även om det finns anledning att kritisera regeringens senfärdighet i detta sammanhang.

Preskriptionstiden för miljöbrott

Preskriptionstiden för miljöbrott är i de flesta fall fem år, i vissa fall av grova miljöbrott tio år. Kds anser att preskriptionstiden bör förlängas till 20 år. Detta inte minst med tanke på att många miljögifter är cancerframkallande och att det kan ta 15-20 år från exponeringstillfället innan cancer uppträder.

Varje företag som bedriver miljöfarlig verksamhet bör aläggas att utse en miljöansvarig. Detta kan bidra till att förebygga miljöbrott och olyckshändelser genom att ansvaret är klart uttalat.

Rättshjälp vid miljömål

Kds anser att den enskildes rättssäkerhet på miljöområdet måste förstärkas. Det är nödvändigt att medborgare har rimliga ekonomiska förutsättningar att driva miljömål. Rättshjälp skall täcka miljöoffers skäligena kostnader, även för tekniska utredningar och annan experthjälp. Ett sådant system finns för personer som drabbats av yrkesskada eller läkemedelsskada.

Förslag om rättshjälp i miljömål har presenterats i en tidigare motion från kds.

Rätten att överklaga beslut enligt ML

Utredningen om miljövårdens organisation, som tillhör det material som ligger till grund för propositionen i denna del, föreslog bl. a. att ideella och vetenskapliga organisationer på miljöområdet skall ges rätt att överklaga beslut enligt miljöskyddslagen på samma sätt som de lokala arbetstagarorganisationerna. För att komma i fråga för talerätt skulle, enligt utredningen, krävas att organisationen är allmänt erkänd och att den har arbetat under en längre tid. Det skulle enligt förslaget ankomma på regeringen att bestämma vilka organisationer som skulle få talerätt.

Denna del av utredningen har skapat förhoppningar hos en miljöintresserad allmänhet och hos de seriöst och långsiktigt arbetande miljöorganisationerna. Regeringen har dock avfärdat utredningens förslag utan någon egentlig motivering.

Från kristdemokratiskt håll delas utredningens uppfattning. De ideella organisationerna har en stor betydelse för miljömedvetandet och för att skapa opinion för miljöåtgärder. Den kompetens som finns i dessa ideella och vetenskapliga organisationer bör därför kunna tas till vara och påverka miljömål.

Ekonomiska styrmedel

Ekonomiska styrmedel är ett effektivt och verksamt medel för att uppnå samhällsmålsättningar. Inom miljöpolitiken har administrativa regleringar utgjort det dominerande styrmedlet. Ekonomiska styrmedel har i alltför liten omfattning nyttjats för att åstadkomma en miljö i balans. På detta område, som på många andra, är regeringens politik alltför defensiv. I förslaget handlar det om utredande, överväganden och många "bör". Från kristdemokratiskt håll ser vi ingen anledning att tveka när det gäller att vidta åtgärder som verksamt kan bidra till en bättre miljö.

Kds har i en skattepolitisk motion hemställt att riksdagen hos regeringen skall begära en utredning angående en omläggning av beskattningen från

produktionsfaktorn arbete till beskattning av råvaror, energi och kapital.

Kristdemokraterna anser att punktskatter, bidrag, avgifter och andra ekonomiska styrmedel i större utsträckning skall användas för att stimulera till en miljömässigt acceptabel produktion och konsumtion. Kds anser att utsläppsavgifter bör införas. Därmed beskattas de förorenande utsläppen upp till fastställda gränsvärden. Företagen får då ekonomiska incitament för ansträngningar i syfte att nedbringa utsläppsnivån ytterligare.

Utsläppsavgifter har dessutom ett pedagogiskt värde, då de bidrar till att göra slut på vanföreställningen att tillåtna utsläpp inte medför negativa miljöeffekter och därför ses som en gratis rättighet. Det är självfallet nödvändigt att utsläppsavgifterna fastställs på en sådan nivå att de verkligen stimulerar till miljömässiga satsningar.

Utsläppsavgifter och punktskatter får aldrig ses som ett skäl till att inte skärpa gränsvärden eller av företagen ses som en möjlighet att köpa sig fria från krav på bättre reningsteknik. Utsläppsavgifter skall ses som ett medel att ytterligare skynda på omställningen till ett miljövänligt samhälle. Ämnen lämpade för sådana avgifter är svaveldioxider, kväveoxider, freoner och klorföreningar.

Kds har i en tidigare motion föreslagit att regeringen skulle få i uppdrag att skyndsamt utveckla ett system för utsläppsavgifter och förelägga riksdagen förslag på detta område. Enligt kristdemokratisk uppfattning skulle ett system med utsläppsavgifter kunna införas från den 1 januari 1989.

Hemställan

Mot bakgrund av ovanstående hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en naturvårdsgräns till skydd för de fjällnära skogarna,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att målsättningen för kolväteutsläpp skall vara att uppnå 50% reduktion av 1985 års utsläppsnivå till år 1995,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skärpta avgasreningskrav för lätta lastbilar och bussar,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skärpta avgasreningskrav för tunga lastbilar och bussar,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ekonomiska styrmedel som ett instrument i miljöpolitiken,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av utsläppsavgifter för svaveldioxider,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av utsläppsavgifter för freoner,
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av utsläppsavgifter för klorföreningar,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av utsläppsavgifter för klorföreningar,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av utsläppsavgifter för kväveoxider,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en obligatorisk miljöskyddsförsäkring,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rätt för ideella och naturvetenskapliga organisationer att överklaga beslut enligt miljöskyddslagen,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att företag som bedriver miljöfarlig verksamhet skall åläggas att utse en miljöansvarig,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om systematisk genomgång och prövning av befintliga kemiska ämnen,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av pantsystem för bilbatterier fr. o. m. den 1 januari 1989.

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett pantsystem för miljöfarliga batterier fr. o. m. den 1 januari 1989.

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att åtgärder för reduktion av klor i massaindustrin skall ha påbörjats senast år 1990.

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbud för utsläpp av klor från massaindustrin fr. o. m. 1995.

Stockholm den 5 april 1988

Alf Svensson (c)